

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan selvennettäväksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaannpanosta annetun lain säännöksiä siten, että yksityisten erityishuollon toimintayksiköiden palveluksessa oleville henkilöille taataan sama eläketurva kuin heillä oli ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että yksityiset

erityishuollon toimintayksiköt saatetaan yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain mukaisen sopimusjärjestelmän piiriin rinnastamalla kunnan tai kuntainliiton näille toimintayksiköille suorittama korvaus valtionapuun.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1982 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Yksityisten erityishuollon toimintayksiköiden palveluksessa olevien henkilöiden eläketurvan järjestämistä koskeva säännös sisältyy kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaannpanosta annetun lain (520/77), jäljempänä voimaannpanolaki, 13 §:ään.

Yksityisten erityishuollon toimintayksiköiden henkilökunnan eläkkeisiin on ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) voimaantuloa sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lakia (382/69). Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain ja sen voimaannpanolain nojalla suoritetaan yksityisistä erityishuollon toimintayksiköistä ainoastaan Rinnekotisäätiön omistamalle Rinnekodin keskuslaitokselle suoraan valtion varoista valtionosuutta käyttökustannuksiin. Siten myös sen henkilökunta on säilyttänyt asemansa eräistä valtion

varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa tarkoitettulla tavalla. Sen sijaan muut yksityiset erityishuollon toimintayksiköt eivät enää saa valtiolta suoraan rahoitustukea. Nämä tuottavat kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 10 §:n mukaisin sopimuksin palveluja kunnille ja kuntainliitoille ja saavat rahoituksensa korvauksista, jotka kunnat ja kuntainliitot palveluista suorittavat. Näiden toimintayksiköiden palveluksessa olevien henkilöiden eläkeoikeudellinen asema oli tarkoitus säilyttää ennallaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantuloa. Tämä ilmenee voimaannpanolain 13 §:n perusteluista, joissa Rinnekotia koskevan maininnan jälkeen todetaan: "Jotta vastaava mahdollisuus olisi myös muilla yksityisillä erityishuollon toimintayksiköillä, joiden henkilökunta kuuluu mainitun lain soveltamisalan piiriin, ehdotetaan asiasta nimenomaisia säännöksiä lakiin."

Järjestelyn toteuttamiseksi sisällytettiin voi-

maanpanolakiin säännös, jonka mukaan yksityisen erityishuollon toimintayksikön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan, mitä eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa säädetään valtionapulaitoksen palveluksessa olevasta henkilöstä. Lisäksi edellytetään, että toimintayksikön ylläpitäjä on antanut valtiokonttorille sitoumuksen eläkekustannusosuuden suorittamisesta. Tämän säännöksen soveltamisen suhteen on syntynyt eräitä ongelmia muun muassa lain edellyttämän eläkekustannusosuuden suorittamisessa ja sitä koskevan sitoumuksen antamisessa valtiokonttorille.

Edellä esitetyn perusteella voimaannapolain 13 §:n sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi siten, että yksityisen palvelujen tuottajan palveluksessa olevalla henkilöllä olisi edelleen oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä. Tällaisen henkilön kuoltua suoritettaisiin hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Työnantaja olisi ehdotetun 13 §:n 3 momentin mukaan velvollinen vuosineljänneksittäin suorittamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 12,5 prosenttia edellä mainituille henkilöille maksetuista palkoista. Tämä eläkekustannusosuus tulisi olemaan sama kuin sellaisen eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain mukaisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvan toimintayksikön lopullinen eläkekustannusosuus, jonka saama valtionapu on 50 prosenttia. Tämä prosenttimäärä puolestaan vastaa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista kuntien ja kuntainliittojen keskimääräistä valtionosuusprosenttia. Eläkekustannusosuus tulee maksaa valtiokonttorille, joka huolehtisi käytännössä edelleen eläketurvaa koskevista asioista, vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana.

Säännös koskisi sellaisia yksityisiä erityishuollon toimintayksiköitä, joihin kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaan tullessa on sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia.

Yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslaissa (238/79) säädetään neuvottelujärjestelmästä valtionapulaitosten toimihenkilöiden

palvelussuhteen ehtojen vahvistamiseksi. Suoraan mainitun lain nojalla toimiehtosopimusjärjestelmän piiriin kuuluvat toisaalta sellaiset yksityiset yhteisöt ja laitokset, jotka lain nojalla ovat oikeutettuja saamaan palkkausmenoihinsa valtionapua, ja toisaalta sellaiset, joiden sama harkinnanvarainen valtionapu on vähintään puolet niiden palkkaus- ja eläkemenojen yhteismäärästä ja joiden palveluksessa on vähintään 50 päätoimista toimihenkilöä. Edellytyksenä neuvottelujärjestelmään kuulumiselle on siten aina se, että asianomainen toimintayksikkö saa valtionapua.

Edellä selostetun mukaisesti saa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantumisen jälkeen ainoastaan Rinnekodin keskuslaitos suoraan valtionosuutta käyttökustannuksiin, ja kuuluu siten toimiehtosopimuslain mukaisen sopimusjärjestelmän piiriin. Muut yksityiset erityishuollon toimintayksiköt ovat jääneet toimiehtosopimusjärjestelmän ulkopuolelle, koska ne eivät saa valtionapua.

Yksityiset erityishuollon toimintayksiköt olivat vuoden 1977 loppuun saakka valtionapua saavia laitoksia. Tällöin muun muassa laitosten henkilökunnasta aiheutuvat palkkaus- ja eläkemenot sekä muut kustannukset luettiin valtionapuun oikeuttaviksi kustannuksiksi, mikäli henkilökunnan palkkaus- ja eläke-edut, luontoisedut huomioon ottaen eivät ylittäneet niitä etuja, jotka valtion vastaavanlaisista tehtävistä suoritettiin.

Yksityisten erityishuollon toimintayksiköiden saattamiseksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain mukaisen sopimusjärjestelmän piiriin ehdotetaan voimaannapolakiin lisättäväksi uusi 13 a §. Ehdotuksen mukaan korvaus, jonka kunta tai kuntainliitto suorittaa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja palveluja tuottavalle yksityiselle erityishuollon toimintayksikölle sanotun lain mukaisesti, katsotaan yksityisen valtionapulaitoksen toimiehtosopimuslaissa tarkoitetuksi lakisääteiseksi valtionavuksi sellaisen edellä tarkoitettua yksityisen erityishuollon toimintayksikön osalta, joka ennen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantumista on ollut tai olisi ollut oikeutettu lain nojalla saamaan palkkausmenoihinsa valtionapua.

Yksityisten erityishuollon toimintayksiköiden henkilökunnan eläketurva ja palvelussuhteen ehtoja koskeva sopimusmenettely ehdotetaan

säänneltäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lakiehdotuksen periaatteiden mukaisesti. Lakiehdotus sisältyy sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1981 annettuun hallituksen esitykseen (hall. es. 101/81 vp.).

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen mukaan työnantaja olisi velvollinen suorittamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 12,5 prosenttia maksetuista palkoista. Yksityisiä erityishuollon toimintayksiköitä, Rinnekotia lukuun ottamatta, joita eläkejärjestelmä tulisi koskemaan, on 9. Niiden palveluksessa on noin 250 työntekijää. Työntekijöiden keskimääräinen palkka, josta eläkekustannusosuus määrätään, on noin 41 000 markkaa. Vuosittaisen eläkekustannusosuuden määräksi tulisi kaikkien eläkejärjestelmien piiriin tulevien uusien toimintayksiköiden osalta noin 1 050 000 markkaa. Tämän eläkekustannusosuuden rahoitus tapahtuisi kuntien ja kuntainliittojen maksamien korvausten kautta, joihin kunnat ja kuntainliitot saisivat kantokykyluokituksen mukaisen valtionosuuden. Kun keskimääräinen valtionosuusprosentti on noin 50, rahoitettaisiin eläkejärjestelmä puoleksi valtion ja puoleksi kuntien ja kuntainliittojen varoista.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1982. Kun voimassa olevan 13 §:n soveltamisessa on ilmennyt ongelmia kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantulosta lähtien, ehdotetaan 13 §:n 1 ja 2 momenttia sovellettavaksi yksityisen erityishuollon toimintayksikön henkilökunnan eläketurvaan jo 1 päivästä tammikuuta 1978. Vuosien 1978—1981 osalta ei ehdotuksen 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun tai eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain 6 §:n mukaisen eläkekustannusosuuden periminen olisi kuitenkaan kohtuullista eikä tarkoituksenmukaista, minkä vuoksi eläkekustannusosuuden suorittamisvelvollisuuden ehdotetaan alkavan vasta tämän lain voimaantulosta.

Rinnekodin keskuslaitokseen, joka ainoana yksityisenä erityishuollon toimintayksikkönä on saanut suoraan valtionosuutta käyttökustannuksiin voimaanpanolain 8 ja 9 §:n nojalla, sovellettaisiin 13 §:ää kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 1984. Tästä ajankohdasta lukien ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta annetun hallituksen esityksen mukaisesti myös Rinnekodin keskuslaitoksen rahoitus järjestettäväksi kuntien ja kuntainliittojen kautta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaanpanosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (520/77) 13 § sekä
lisätään lakiin uusi 13 a § seuraavasti:

13 §

Jos yksityiseen erityishuollon toimintayksikköön on kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaan tullessa sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), toimintayksikön palveluksessa olevalla henkilöllä on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttö-

myys- ja työttömyyseläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksityinen erityishuollon toimintayksikkö on velvollinen vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana maksamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 12,5 prosenttia 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille maksetuista palkoista.

13 a §

Jos kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja palveluja tuottava yksityinen erityishuollon toimintayksikkö ennen mainitun lain voimaantuloa on ollut tai olisi ollut lain nojalla oikeutettu saamaan palkkausmenoihinsa valtionapua, katsotaan kunnan tai kuntainliiton toimintayksikölle kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla suorittama korvaus yksityisten valtionapulaitosten toimi-

ehtosopimuslaissa (238/79) tarkoitetuksi lakisääteiseksi valtionavuksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Tämän lain 13 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan sen 1 momentissa tarkoitetun yksityisen erityishuollon toimintayksikön henkilökunnan eläketurvaan kuitenkin jo 1 päivästä tammikuuta 1978. Jos yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin suoritetaan tämän lain voimaan tullessa valtionosuutta kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantulosta annetun lain 8 ja 9 §:n nojalla, sovelletaan toimintayksikön henkilökunnan eläketurvan järjestämiseen tämän lain 13 §:ää kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 1984.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Katri-Helena Eskelinen*

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaannpanosta 23 päivänä
 kesäkuuta 1977 annetun lain (520/77) 13 § sekä
lisätään lakiin uusi 13 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

13 §

Mitä eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa (382/69) säädetään valtionapulaitoksen palveluksessa olevasta henkilöstä, sovelletaan edelleen yksityisten erityishuollon toimintayksikön palveluksessa oleviin henkilöihin, jos sanottua lakia on heihin sovellettu kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaantullessa ja toimintayksikön ylläpitäjä on antanut valtiokonttorille sitoumuksen ensin mainitun lain mukaisen eläkekustannusosuuden suorittamisesta.

Mitä 1 momentissa on säädetty sitoumuksesta ei sovelleta, milloin yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 8 tai 9 §:n nojalla.

Ehdotus

13 §

Jos yksityiseen erityishuollon toimintayksikköön on kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaan tullessa sovellettu eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), toimintayksikön palveluksessa olevalla henkilöllä on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksityinen erityishuollon toimintayksikkö on velvollinen vuosineljänneksittäin kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden aikana maksamaan valtiolle eläkekustannusosuuden, jonka määrä on 12,5 prosenttia 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille maksetuista palkoista.

13 a §

Jos kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja palveluja tuottava yksityinen erityishuollon toimintayksikkö ennen mainitun lain voimaantuloa on ollut tai olisi ollut lain nojalla oikeutettu saamaan palkkausmenoihinsa valtionapua, katsotaan kunnan tai kuntainliiton toimintayksikölle kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla suorittama korvaus yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslaissa (238/79) tarkoitetuksi lakisäätteiseksi valtionavuksi.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Tämän lain 13 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan sen 1 momentissa tarkoitetun yksityisen erityishuollon toimintayksikön henkilökunnan eläketurvaan kuitenkin jo 1 päivästä tammikuuta 1978. Jos yksityisen erityishuollon toimintayksikön käyttökustannuksiin suoritetaan tämän lain voimaan tullessa valtionosuutta kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain voimaansaattamista annetun lain 8 ja 9 §:n nojalla, sovelletaan toimintayksikön henkilökunnan eläketurvan järjestämiseen tämän lain 13 §:ää kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 1984.
